

VI. RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

Eesti Pank ja Euroopa Liit

Valmistumine ühinemiseks Euroopa Liiduga (EL) on Eesti esmane poliitiline prioriteet. Eurointegratsioon oli kogu aasta jooksul ka Eesti Panga välissuhtluse olulisim osa.

Eesti ja ELi suhted jagunevad kahte laia kategooriasse: **tulevasest liitumisest tulevavad suhted ning Eesti ja ELi vahel 1998. aastal jõustunud assotsiatsioonilepingu (Euroopa lepingu) sätetest tulenevad kontaktid.**

ELiga ühinemist valmistatakse ette läbirääkimistel¹. Samuti koostab Eesti igal aastal **eurointegratsiooni tegevuskava** (*National Program for the Adoption of the Acquis; NPAA*), milles näitab ära kavandatavad sammud Eesti seadusandluse ühildamiseks Euroopa Liidu omaga. EL omalt poolt hindab igal aastal kõigi kandidaatriikide, sh ka Eesti eurointegratsiooni edenemist nn **arenguaruandes** (*Progress Report*), mille valmistab ette Euroopa Komisjon ja kinnitab ELi Ülemkogu (*European Council*).

Assotsiatsioonilepingu klauslite mõlemapoolse täitmise jälgimiseks ja lepingu alusel tõstatatud probleemide lahendamiseks loodud **Assotsiatsiooninõukogus** on ka Eesti Panga esindaja. Panga esindajad osalevad Eesti delegatsiooni koosseisus regulaarselt nõukogu tööorgani, **Assotsiatsioonikomitee** majandus- ja rahapoliitika ning finantsteenuste ja kapitali vaba liikumise alamkomiteede koosolekutel.

Ühinemisläbirääkimised

1999. aastal astus Eesti riik, sh ka Eesti Pank ELiga ühinemise teel olulise sammu edasi. Läbirääkimiste käigus jõuti ELiga ühistele seisukohtadele kõigis panga valdkonda puudutavates küsimustes. Nüüd peame tagama vajalike seadusandluse muudatuste ja täienduste õigeaegse väljatöötamise ning rakendamise. Samas muutub ka ELi seadusandlus ise pidevalt Seetõttu on 2000. aastal oodata mõnede juba suletud (kooskõlastatud) teemade (sh kapitali vaba liikumise makse- ja arveldussüsteemide osa) taasavamist, et veenduda Eesti seadusandluse vastavuses ELi uuematele direktiividele.

Eesti Pank on Eesti läbirääkimisdelegatsioonis seni osalenud kapitali vaba liikumise (kaks osavõtjat), majandus- ja rahaliidu (neli), teenuste vaba liikumise (kolm) ja finantskontrolli (üks) töögrupis. Kõigis nendes valdkondades esitas Eesti 1999. aastal ELile ka oma läbirääkimispositsiooni. Eesti Panga valdkonda kuuluvates küsimustes oli lahtisi küsimusi suhteliselt vähe. Panga esindaja kuulub ka statistika töögruppi.

Kapitali vaba liikumise piirangud pangandusega seotud tehingute ja maksete osas Eesti ja ELi vahel kaotas Eesti juba 1994. aastal ning on seega *de facto* nendes vald-

¹ Vt Eesti Panga 1998. aasta aruanne, lk 75-77.

kondades juba Euroopa siseturuga integreerunud. Teise olulise sammuna kapitali ja maksete vaba liikumise tagamiseks käivitab Eesti Pank 2002. aastal reaalaajas toimiva pankadevahelise suurmaksete süsteemi², mis tõstab oluliselt pankadevaheliste maksete efektiivsust ja tagab Eesti valmisoleku Euroopa Keskpannga makse- ja arveldussüsteemis osalemiseks. Selles ei taotle Eesti Euroopa Liidult erandeid ega üleminekuperioode. Praegu on läbirääkimised selle peatüki üle ajutiselt suletud, st Eesti ja EL on ühinemise põhimõtetes kokku leppinud.

Majandus- ja rahaliitu puudutavates küsimustes on Eesti seadusandlus *acquis'*ga kooskõlas. Sellele vaatamata tuleb Eesti Panga seaduses enne ELiga ühinemist teha muudatusi, et viia seadusandlus ka formaalselt täielikku kooskõlla Euroopa Liidu õigusaktidega. Läbirääkimised majandus- ja rahapoliitika peatüki üle on suletud, kusjuures Eesti ei taotle ka siin üleminekuperioode ega eritingimusi.

Pangateenuste vaba liikumise tagamisel ei ole Eestil ELiga ühinemise korral põhimõttelisi raskusi. Eesti pangandusturg on väliskonkurentsile avatud majandusreformide algusest alates ja Eesti ei ole tugevaid strateegilisi välisinvestoreid pankades olulise osaluse omandamisel takistanud. 1998. aastal vastu võetud Hoiuste Tagamise Fondi seadus ja 1999. aastal vastu võetud krediitiasutuste seaduse uus redaktsioon on Eesti seadusandluse pangateenuste valdkonnas ühtlustanud ELi omaga. Selles valdkonnas taotleb Eesti üleminekuperioodi. Arvestades Eesti majanduse arengufaasi ja hoiuste keskmist suurust, tegi Eesti ELile ettepaneku rakendada Euroopa Liidus kohustuslik tagatud hoiuse miinimummäär Eestis järk-järgult nii, et see jõuaks 20 000 euroni aastaks 2010. Pärast konkreetse ajagraafiku esitamist ELile 2000. aasta alguses peaks ka selle valdkonna läbirääkimised ajutiselt suletama.

Ühinemisprotsessi tööplaanid ja aruanded

Eesti Pank osales ka 1999. aastal kolme olulise üle-Eestilise eurointegratsiooni alase dokumendi koostamisel. Märtsis saatis Eesti Euroopa Komisjonile järjekordse **riikliku eurointegratsiooni tegevuskava (NPAA)**; juunis ulatusliku **aruande ajavehik 1998. a juunist 1999. a juunini toimunud ettevalmistustest ELiga ühinemiseks**, mille alusel EL koostas Eestit puudutava iga-aastase arenguaruande; detsembris valmis Vabariigi Valitsusel **Eesti integreerumisalane tegevuskava 2000. aastaks ja aastateks 2001-2003**. Eesti Panga osalus eurointegratsiooni alases tegevuses tugineb panga juhatuses kinnitatud ja igal aastal uuendataval eurointegratsiooni arengukaval.

Eesti arenguaruandes³ (*Progress Report*) hindas Euroopa Komisjon 1998. aasta suvest kuni 1999. aasta juunini Eestis eurointegratsiooni teel saavutatut ning jäi, nagu ka 1998. aastal, üldjoontes rahule, kuid nentis protsesside pidurdumist mõnes valdkonnas. Hindamise alusena kasutas komisjon peamiselt riiklikus eurointegratsiooni tegevuskavas (NPAA) võetud kohustuste täitmist ning Eesti poliitika vastavust ELi poolt nn **liitumispartnerluse dokumendis** (*Accession Partnership*) eraldi välja toodud soovitudele kõige prioriteetsemates valdkondades.

Aruande koostamise üks tähtsaim alusdokument on vaatlusaluse riigi enda ülevaade eurointegratsiooni hetkeolukorrast, mille Eesti saatis Euroopa Komisjonile juu-

² Vt Makse- ja arveldussüsteemi toimimine, lk 64-65.

³ Järjekorras teine Eesti kohta koostatud aruanne.

nis. Lisaks oma traditsioonilistele valdkondadele⁴ vastutas Eesti Pank ka aruande koostamiseks Euroopa Komisjonile saadetud majanduspoliitilist üldolukorda valgustavate taustmaterjalide valmimise eest.

Eesti Panga tegevus- ja vastutusvaldkondades komisjon olulisi puudujääke ei leidnud. Nenditi, et maksesüsteemide kaasajastamine kulgeb plaanipäraselt ning Eesti rahapoliitika ja valuutanõukogu süsteem on kooskõlas liitumiseelse perioodi põhimõtetega, samuti et Eesti pangajärelevalve tööga võib rahule jääda. Olulise edasiminekuna rõhutas komisjon uue krediidasutuste seaduse ja Hoiuste Tagamise Fondi seaduse vastuvõtmist. Samuti rõhutati, et Eesti pangasüsteem on oluliselt tugevnenud, millele aitas märkimisväärselt kaasa ELi tugevate välisinvestorite osakaalu tõus Eesti pangandusturul.

Samas osundas komisjon vajadusele muuta ja täiendada kehtivat Eesti Panga seadust ning tagada Eesti pangajärelevalve töötajatele jätkuv intensiivne koolitus.

Soodsate muudatustena võrreldes eelmise aastaga tõi komisjon esile valuutanõukogul põhineva rahasüsteemi tugevuse ja eelarvepoliitika karmistamise 1999. a keskel, Eesti jooksevkonto puudujäägi tunduva alanemise ning hinnatõusu kasvutempo olulise pidurdumise.

Sidemed Euroopa Keskpangaga

1999. aastal oli Eesti Panga rahvusvahelises suhtluses oluline esimeste töökontaktide loomine Euroopa Keskpangaga (EKP). Kuigi EKP ei osale vahetult ühinemisläbirääkimistel, on tema arvamused rahapoliitilistes jm keskpankade kompetentsi kuuluvates küsimustes (maksüsteemid, rahapoliitiline seadusandlus jms) ELi seisukohtadele märkimisväärne mõju. Oma esimesel tegevusaastal on EKP välja toonud ka oma prioriteetsed valdkonnad suhetes kandidaatriikidega. Lisaks üldistele konsultatsioonidele raha- ja vahetuskursipoliitika küsimustes, on EKP konkreetselt huvitatud koostööst rahapoliitilise seadusandluse ja selle hindamise, makse- ja arveldussüsteemide ning keskpanga kompetentsi kuuluva monetaarstatistika valdkonnas. Eesti Panga kontaktid EKPga toimusidki neist põhimõtetest lähtudes.

EKP ning kõigi Kesk- ja Ida-Euroopa kandidaatriikide vahelise dialoogi arengu seisukohalt oli väga oluline novembri alguses EKP ja Soome Panga korraldatud konverents Helsingis, kus käsitleti kõiki keskpankade valdkonda kuuluvaid teemasid – raha- ja vahetuskursipoliitikat, panganduse olukorda kandidaatriikides, makse- ja arveldussüsteeme, statistikat. Kõigis neis küsimustes esitas EKP oma põhiseisukohad ja kandidaatriigid andsid ülevaate enda hetkeolukorrast. Eesti Panga seisukohad esitas president Vahur Kraft ettekannetes valuutakomitee süsteemil põhinevast Eesti rahapoliitikast ning Eesti panga- ja finantssüsteemi arengust ja väljavaadetest. Lisaks Helsingi konverentsile käsitleti Eesti raha- ja vahetuskursipoliitikat ning nende seoseid ELi laienemisega kokku kolmel kahepoolisel kohtumisel EKP kõrgete ametnikega – aprillis ja novembris Frankfurdis ning septembri lõpul IMFi aastakoosolekul Washingtonis.

⁴ Ettevalmistused ühinemiseks majandus- ja rahaliiduga, pangasektori ja pangajärelevalve areng, kapitali vaba liikumine, eelkõige makse- ja arveldussüsteemide arendamine ning mõned Eesti Panga kompetentsi kuuluvad statistikaalased küsimused (maksebilansi koostamine ja rahapoliitiline statistika).

EKP seisukohtadest ELi laienemise rahapoliitilistes aspektides võib välja tuua kaks peamist põhimõtet. Esiteks, majandus- ja rahaliidu ning eurosüsteemiga liitumisel on oluline majanduste tegelik lähenemine ehk Eesti majanduse tootlikkuse ja reaalsissetulekute kasv. Alles seejärel võib tõsiselt rääkida eurosüsteemiga ühinemisest ning Maastrichti kriteeriumide täitmisest.

EKP teine oluline seisukoht on eurosüsteemiga liitumine nn kolmeastmelise skeemi kohaselt⁵: ühinemine ELiga; Maastrichti kriteeriumide täitmine ja osalemine euro ning ülejäänud liikmesriikide valuutade vahetuskursside stabiilsust tagavas mehhanismis ERM2; seejärel eurosüsteemi liikmestaatus. Sellega seoses on Eesti peamine ülesanne saavutada valuutanõukogu põhimõtetest tugineva rahapoliitika ELi ja EKP poolne tunnustamine kuni meie ühinemiseni eurosüsteemiga. Selline eesmärk seab kindlad raamid ka Eesti üldisele majanduspoliitikale, mille eesmärk peab olema eelarve tasakaal või ülejääk, majandusreformide lõpetamine ja tööturu paindlikkuse tagamine.

Lisaks rahapoliitilistele konsultatsioonidele algas 1999. aastal Eesti Panga ja EKP vaheline koostöö keskpanga tegevusega seotud igapäevastes küsimustes. Augustis valmis EKP ja kandidaatriikide keskpankade (sh Eesti Panga) koostöös kandidaatriikide makse- ja arveldussüsteeme kirjeldav nn Sinine Raamat⁶ (*Blue Book*). Oktoobri alguses osales EKP statistikaekspert Eesti Panga ja IMFi finantseeritud tehnilise abi missioonis, mille tulemusel valmis Eesti Panga kogutava rahapoliitilise statistika põhjalik võrdlus EKP nõuetega. Detsembris toimus EKP korraldusel seminar kandidaatriikide keskpankade juristidele, kus analüüsiti keskpankade tegevust sätestava seadusandluse vastavust Amsterdamis lepingule ja EKP põhikirjale. Seminaril osales kaks Eesti Panga juriidilise osakonna spetsialisti, kes esitasid ka vastava memorandumid.

Eesti ja Rahvusvahelise Valuutafondi majanduspoliitiline koostöö⁷

1999. aasta oli Eesti ja Rahvusvahelise Valuutafondi (*International Monetary Fund; IMF*) vahelise majanduspoliitilise koostöö seisukohalt märkimisväärne – 31. märtsil sai täis 1997. aastal sõlmitud majanduspoliitilise programmi periood⁸ ja lõppes julgestuslaenu lepingu kehtivus. Juba aprillis algasid läbirääkimised uue majanduspoliitilise kokkuleppe üle. 11. veebruaril 2000 allkirjastasid Eesti peaminister ja Eesti Panga president uue majanduspoliitilise programmi.

Kokku viibis IMFi Euroopa II osakonna Balti divisjoni missioon Peter Kelleri juhtimisel programmi üle konsulteerimiseks Eestis kolmel korral. Missioon kohtus valitsuse ja Eesti Panga esindajatega kokku üle 40 korra, arutamaks Eesti majanduspoliitika väljavaateid 2000. ja 2001. aastal ning leppimaks kokku uue majanduspoliitika programmi põhinäitajaid ja nende saavutamiseks vajalikke samme. Kohtumistele Eestis lisandusid veel kohtumised Washingtonis IMFi kevad- ja sügiskoosoleku ajal. IMFi juhatus kiitis Eesti julgestuslaenu kokkuleppe ja uue majanduspoliitika programmi heaks 1. märtsil 2000. Uus kokkulepe võimaldab Eestil vajaduse korral IMFilt

⁵ Täpsemalt vt Eurointegratsiooni rahapoliitilised aspektid, lk 40-41.

⁶ Vt Makse- ja arveldussüsteemi toimimine, lk 64.

⁷ Vt ka Eesti Panga 1998. aasta aruanne lk 77-78.

⁸ Vt "Eesti Pank 1939-1999", lk 34-36 ja sama raamatu lisa 20, lk 138.

kiiresti laenata ca 640 miljonit krooni, aga, mis peamine, programmis on sõnastatud Eesti majanduspoliitilised prioriteedid 2000. ja 2001. aastaks.

Eesti osalemine IMFi uutes rahvusvahelistes initsiatiivides

1999. aastal mõjutas IMFi tegevust 1997. aastal alanud majanduskriis mitmetes olulistest arenevates riikides (Korea, Brasiilia, Venemaa), mis 1998. aastal tõi kaasa maailma finantsturgude ulatusliku kriisi ja arenevatesse riikidesse tehtud investeringute järsu vähenemise. Selline areng ähvardas paisuda ülemaailmseks depressiooniks, mis suudeti tõrjuda ainult kõigi maailma riikide – nii arenenud tööstusriikide kui arengumaade – ühiste jõupingutustega ning eelkõige avatud majanduspoliitika põhimõtete järgimise abil. Sarnaste kriiside tõenäosuse vähendamiseks tulevikus töötas IMF välja mitu ettepanekut, mille eesmärk on suurendada liikmesriikide majanduspoliitiliste sammude arusaadavust ning anda senisest tunduvalt enam informatsiooni liikmesriikide majanduspoliitilise olukorra kohta. Mitme algatusega on ühinenud ka Eesti Pank.

Raha- ja finantspoliitika avatuse head tavad, mis loovad standardi raha- ja järelevalvepoliitilise otsustusmehhanismi ning poliitilisi otsuseid ellu viivate asutuste toimimispõhimõtete jaoks, kiitis IMF heaks 1999. aasta sügisel. Heades tavades pannakse erilist rõhku poliitilise otsustusmehhanismi avatusele ning otsuste elluviimise selgusele ja arusaadavusele. IMFile esitatud uues majanduspoliitilises programmis kinnitas Eesti nende põhimõtete järgimist. Selleks vajaliku enesehinnangu ettevalmistamist alustasid nii valitsus kui keskpank 1999. a lõpus ja kokkuvõtte Eesti poliitika vastavusest headele tavadele valmib 2000. aastal.

Suurt rõhku paneb IMF riikide majanduspoliitilise olukorra hinnangute (nn IV artikli konsultatsioonide aruande) ja majanduspoliitika programmide avaldamisele. Selleks käivitas fond 1999. a kevadel pilootprojekti, millega ühinenud riikide kohta tehtud majanduspoliitilised ülevaated ja hinnangud avaldatakse IMFi veebilehel. Eesti ühines nimetatud projektiga ning meie IV artikli konsultatsioonide lõpparuande avaldas IMF juunis.

Maailma finantssüsteemi stabiilsuse parandamiseks algatasid IMF ja Maailmapank 1999. aastal ühise finantssektori hindamise projekti (*Financial System Assessment Program; FSAP*), mille käigus hinnatakse IMFi liikmesriikide panga- ja finantssüsteemide stabiilsust ja tugevust, järelevalveorganite tegevuse vastavust Baseli järelevalvekomitee sõnastatud headele tavadele (25 põhiprintsiibile) ja muudele rahvusvaheliselt tunnustatud tavadele, panga- ja finantssüsteemi šokitaluvust jms. Eesti võttis vastu IMFi ettepaneku olla üks esimesi riike, kelle finantssüsteemi nii põhjalikult analüüsitakse. FSAPi lõpparuanne Eesti kohta valmib 2000. aasta esimesel poolel ja on väärtuslikuks sisendiks Eesti finantssektori järelevalve edasisel korraldamisel.

Juba 1998. aastal ühines Eesti IMFi peamiste majandusindikaatorite avaldamist käsitleva andmeesitusstandardiga (*Special Data Dissemination Standard; SDDS*)⁹. 1999. aastal täiendas IMF standardi välisvaluutareservide alaste andmete avaldamist puu-

⁹ Vt Statistikaalane tegevus lk 72-74.

dutavaid sätteid, millele vastavalt kohandab Eesti Pank 2000. aastal ka Eesti ametlikke välisreserve puudutavate andmete avaldamist.

Eesti Panga ja IMFi tehniline koostöö

Eesti ja IMFi tehnilise koostöö raames külastas Eesti Panka kaks IMFi missiooni. Juulikuine missioon, mille koosseisu kuulusid lisaks IMFi töötajatele kaks Soome keskpanga eksperti ja Norra finantsjärelevalve asutuse esindajat, hindas Eesti Panga palvel panga rahapoliitilise eelhoiatussüsteemi ja majanduspoliitilise analüüsi hetkeseisu, välisreservide haldamise reegleid ja mõningaid pangajärelevalvega seotud küsimusi. Septembri lõpus-oktoobri alguses viibis Eesti Panga IMFi ja EKP statistikaalane missioon, mis hindas Eesti rahapoliitilise statistika kogumise vastavust IMFi ja EKP nõuetele. Mõlema missiooni lõpparuandes on mitmeid ettepanekuid Eesti Panga tegevuse edasiseks arendamiseks neis valdkondades. Ettepanekud on kas juba ellu viidud või neid on arvestatud Eesti Panga 2000. aasta tööplaani koostamisel.

Koostöö Põhja- ja Baltimaade Valijaskonnas

Lisaks igapäevasele seisukohtade kooskõlastamisele IMFi juhatuses arutlusel olevates küsimustes, toimus valijaskonna (*constituency*) töö koordineerimisel oluline sündmus – sügisel loodi Põhja- ja Baltimaade Valijaskonna Rahapoliitika- ja Finantskomitee. Komitee koosseisu kuulub igast valijaskonna riigist valitsuse ja keskpanga esindaja, reeglina IMFi küsimustega tegeleva ministeeriumi kantsler ja keskpanga asepresident. Eestist kuuluvad komiteesse Rahandusministeeriumi kantsler Aare Järvan ja Eesti Panga asepresident Peter Lõhmus. Lisaks põhikomiteele moodustasid valijaskonna riigid ka asetäitjate komitee, mis valmistab ette põhikomitee kohtumisi.

Komitee kompetentsi kuulub eelkõige IMFiga seotud majanduspoliitiliste küsimuste arutamine ja valijaskonna ühisseisukohtade sõnastamine olulisemates küsimustes. Lisaks sellele on valijaskonna komitee ka üldisema raha- ja finantspoliitilise diskussiooni foorumiks. Komitee koosolekud toimuvad reeglina kolm-neli korda aastas.

Koostöö muude rahvusvaheliste organisatsioonidega

Eesti Pank on Rahvusvahelise Arvelduspanga (*Bank for International Settlements; BIS*) üks omanikke 1932. aastast. Eesti Pangale kuulub 200 BISi aktsiat. 1999. aastal osales Eesti Panga president Vahur Kraft BISi aastakoosolekul ja enamikul BISi direktorite igakuistel koosolekutel.

Eesti Pank osales ka mitmes Eesti koostööprojektis muude rahvusvaheliste finants- ja majanduskoostöö organisatsioonidega.

Maailmapangal (Rahvusvaheline Rekonstruktsiooni- ja Arengupank) valmis 1999. aastal Eesti majandusülevaade (*Country Economic Memorandum*). Ülevaates on esitatud majanduspoliitilised soovitusel Eestile, soodustamaks riigi ühinemist ELiga ning tagamaks majanduse kiiret kasvu ja konkurentsivõimet pärast ühinemist. Maailma-

panga ülevaade keskendub kuuele võtmevaldkonnale: finantssektori reform, avaliku sektori kulutuste juhtimine, riigiaparaadi administratiivse suutlikkuse tõstmine, Eesti kaupade pääs ELi siseturule, põllumajanduspoliitika põhimõtted liitumiseelisel perioodil ja keskkonnakaitse. Eesti ja Maailmapanga finantskoostöö raames finantseerib Maailmapank osaliselt uue makse- ja arveldussüsteemi rajamisega seotud projekti.

Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (*Organisation for Economic Cooperation and Development; OECD*) ja Eesti koostöö jätkus Balti regionaalprogrammi raames. Osana sellest programmist koostas OECD Eesti, Läti ja Leedu ühise majandusülevaate ning analüüsi Eesti otseinvesteeringuid mõjutavatest olulisematest teguritest. Eesti Pank osales mõlema analüüsi ettevalmistamisel.

Koostöö teiste riikide keskpankadega

Traditsiooniline, järjekorras kuues kolme **Balti riigi keskpanga ühisseminar** toimus 1999. aastal Vilniuses. Seminari töö toimus kolmes sektsioonis: rahapoliitika ja finantsturud, maksebilansistatistika ja maksesüsteemid. Käsitletud teemadest väärberaldi esile tõstmist ELi kandidaatriikide rahapoliitika euro kasutuselevõtu valguses, millele lisas kaalu EKP esindaja osalemine. Jätkusid ka Balti riikide keskpankade asepresidentide kohtumised kord kvartalis.

Seitsmenda **Eesti Panga ja Soome Panga iga-aastase koostööseminari** korraldasid 1999. aastal soomlased. Seminari põhiteemaks oli Euroopa integratsioon, selle raha- ja finantspoliitilised aspektid. Eesti eurointegratsiooni olukorda käsitledes andis Eesti Pank põhjaliku ülevaate ühinemisläbirääkimiste põhiprobleemidest majandus- ja rahaliidu ning pangateenuste valdkonnas. Tavapäraselt puudutati ka mõlema riigi majandus- ja finantspoliitilist arengut viimase aasta jooksul.

Eesti Pank osales ka USAID poolt korraldatud Mongoolia finantssüsteemi reformi toetavas tehnilise abi programmis. Programmi raames osalesid keskpanga esindajad juunis Ulaanbaataris korraldatud seminaril, jagades Eesti kogemusi pangasüsteemi reformi, järelevalve ja seadusandluse valdkonnas. Sellele järgnes augusti lõpus Mongoolia kõrgetasemelise delegatsiooni visiit Eestisse. Nädala jooksul tutvusid Mongoolia parlamendi, valitsuse ja keskpanga esindajad – nii poliitikud kui tippametnikud – Eesti finantssüsteemi, rahapoliitika ja pangajärelevalvega ning laiemalt Eesti majandusliku ja poliitilise olukorraga. Läti ja Soome keskpanga abiga korraldas Eesti Pank Mongoolia delegatsioonile pärast Eesti visiiti tutvumise meie põhja- ja lõunanaabrite majandus- ja finantspoliitilise olukorraga.

Aprillis viibis Eesti Pangas lühiviisidil **Palestiina raha- ja krediidasutuse** (*monetary authority*) **president**, kellele anti ülevaade Eesti 1992. a rahareformist ja sellele järgnenud aastail ellu viidud majandus- ning finantspoliitika põhimõtetest. Kohtumise tulemusena võtsid Eesti Panga eksperdid novembris osa Kairos toimunud esinduslikust rahvusvahelises18Tj sndi Panga ek300

gatsiooniga. Sügisel võttis Eesti Pank Tallinnas vastu Kõrgõzstani keskpanga asepresidendi ja Makedoonia keskpanga delegatsiooni, jagades oma kogemusi raha- ja finantssüsteemi ümberkorraldamisel.

Eesti Pank ja riigireiting

Suhted reitinguagentuuridega on olulised kõigi riikide jaoks, sest nende poolt **riikidele ja suurettevõtetele antud reitingust e maksevõime hinnangust sõltuvad otseselt laenuraha intress ja laenude teenindamise kulud**. Eriti oluline on **riigireiting**, mis **määrab selle riigi kõigi pankade ja ettevõtete reitingu ülempiiri**. Eesti on tellinud riigireitingut alates 1997. aastast. Praegu annavad selle kõik suuremad rahvusvahelised agentuurid – *Standard & Poor's*, *Fitch IBCA* ning *Moody's Investors Service*.

Riigireiting põhineb agentuuri poolt kord aastas koostataval põhjalikul analüüsil riigi majandusolukorra kohta, kusjuures eriti üksikasjalikult vaadeldakse neid tegureid, mis mõjutavad riigi maksevõimet (suutlikkust laene tagasi maksta). Sellest tulenevalt pööratakse põhitähelepanu nii valitsuse kui ka erasektori välisvõla suurusse ja selle muutustele, valitsuse eelarveolukorrale, ekspordisektori arengule jms. Analüüsi aluseks on agentuuride missioonide vahetud kohtumised Vabariigi Valitsuse ja ettevõtjatega, samuti pidev majandusolukorra jälgimine. **Eesti Pank korraldab riigi jooksvaid suhteid agentuuridega, muuhulgas kohtumiste sisulist ettevalmistamist ja jooksvat infovahetust.**

1999. aastal oli Eesti jaoks põhiküsimuseks 1997. ja 1998. aastal toimunud pangasüsteemi konsolideerimise ning Vene kriisi ja majanduskasvu aeglustumise mõju riigireitingule. Sellele pöörasid erilist tähelepanu ka kõik kolm agentuuri. Nende poolt Eesti majanduspoliitikale ja -olukorrale antud hinnangud kinnitasid meie enda vaadet hetkeolukorrale ja vajalikele poliitilistele sammudele. Reitinguagentuurid töid oma aruannetes Eesti tugevate külgedena esile tulevast Euroopa Liidu liikme staatust, Eesti edusamme majanduse ümberkorraldamisel vastavalt turumajanduse põhimõtetele, viimase aasta jooksul oluliselt tugevnenud pangasüsteemi, edukat erastamist ja välisinvesteeringute sissevoolu. Probleemidena mainiti ikka veel liiga suurt jooksevkonto defitsiiti, suhteliselt nõrka rahvusvahelist likviidsuspositsiooni ja infrastruktuuri erastamisel tekkivaid võimalikke probleeme.

Kõik agentuurid kinnitasid Eesti 1999. aasta reitingu eelnenud aasta tasemel, mis, arvestades majanduse kohanemisperioodi ja Vene kriisi mõjusid, on igati hea tulemus. Eesti riigireitingud (*Standard & Poor's*i **BBB+**, *Moody's Investors Service*i **Baa1** ja *Fitch IBCA* **BBB**) on Kesk- ja Ida-Euroopa riikide seas ühed kõrgemad ning näitavad erainvestorite jätkuvat usaldust Eesti majanduspoliitika vastu. Reitingute hoidmine samal tasemel ja nende tõstmine eeldab senise majanduspoliitika jätkumist, eriti eelarve tasakaalu taastamist, ELiga ühinemise protsessi kiirendamist ning laiemalt Eesti majanduse efektiivsuse ning konkurentsivõime tugevnemist.